

לך לך
תשי"ה

תהלתו בקהל הסיידים

דברי תורה, סיפורים ומשלים מאת המנהל הר"ח ר' יצחק אהרן קליין שליט"א

גליון תקמ"ה

את ה' בזריות וברשפי אש אהבת התורה כבחור
בראשית ימיו. (מחשבת הלוי זצ"ל)

אור כשדים
איתא בס' 'אגרא דכלה' מה שלא הזכירה התורה מפורש את הנס שאירע לאברהם באור כשדים שזה אחד מעשרה נסיונות של אברהם אבינו. וי"ל דהובא בס' 'פרשת דרכים' דרוש ב' להקשות, איך היה מותר לאברהם אבינו ע"ה להפיל עצמו לתוך כבשן האש הלא היה דינו כבן נח שמצווה על רציחה ואסור אפילו להרוג את עצמו. ומתוך ה'אגרא דכלה' שאהבת ה' של אברהם היה גדולה כל כך עד שמפני חביבות המקום מסר נפשו על קדושת ה' אע"פ שהיה נגד ההלכה בבחינת עבירה לשמה, וכתב שם: וכמו ששמעתי מאנשי אמת שאילו היו מקבלים גיהנם על המצוות וגן עדן על עבירות היו מוכנים ללכת לגיהנם ובלבד שיקימו מצוות מחביבות המקום. וזה הי' ג"כ אצל אברהם אבינו ע"ה שהסכים להישרף על קדושת ה' אע"פ שהיה נגד ההלכה ולא יקבל שכר ע"ז אלא יענש ח"ו ולכן לא כתיב מעשה זו בתורה כיון שלא עשה כהלכה אבל עכ"ז נחשב זה מהנסיונות ולכן לא נכתב בתורה שלא יעשו אחריו אנשים. (אמרות טהורות זצ"ל)

ויקח את הניכיון שמונה עשר ושלוש מאות ויחלק עליהם לילה ויכב
בס' מאור ושמש מבואר ענין המספר שלוש מאות ושמונה עשר שזה שייח' ואין שיחה אלא תפילה כמ"ש ויצא יצחק לשוח בשדה ותפילות אבות תקנום והם הכניסו כח בתפילות שבכל עת שיתפללו בני ישראל עד סוף כל הדורות יועילו ויתקבלו תפילות ובפרט כשיוצאים למלחמה כמו כאן באברהם אבינו כשהלך למלחמה עם המלכים שישבו את לוט ואע"פ שהוא תיקן רק תפילת שחרית אבל בכוחו פעל גם על כל התפילות ונרמו ויחלק עליהם לילה גם תפילת מעריב ובכח התפילה ניצח במלחמה. (אמרות טהורות זצ"ל)

ואברהם מברכך ומקלליך אאר
ולכאורה, צריך ביאור למה שניה בקללה, שכן ומקלליך אאר ובברכה כ' קודם ואברהם מברכך. והנה מציונו בגמ' דמחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, אי"כ אפי' קודם שבירכו כבר נתברכו מהקב"ה. אבל המקללים נתקללו רק אחר שקיללו ממש ולכן כי ואברהם מברכך שהקב"ה יברך עוד קודם שהוא יברך. משא"כ בקללה שלא יתקלל עד שיקלל ממש, כי מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה. (אגרא דכלה - להבני ישכר)

ויאהל עד סדם
בספר אגרא דכלה בפרשתנו כתב: יש לרמוז בזה "ויאהל" אותיות אליהו עד "סדם" ראשי

תיבות סעודתא דדוד מלכא כי אליהו הנביא כותב אז כל מה שפעלו ישראל בשבת קודש לקרב הגאולה. **וכתב בפע"ח** "סלם מצב ארצה" שזכות סעודת מלוה מלכה מסוגל להנצל מחבוט הקבר כאשר האדם כבר מוצב ארצה לאחרי אריכות ימיו יגן עליו. **וכן אמר דוד** (תהילים קי"ט) סעדי ואושעה - אכול את הסעודה שלי - סעודת מלוה מלכה, ואושעה - ואני אהיה לך ישועה. (אבקת רובלים)

ואגדלה שמך היה ברכה שאודיע טבעך בעולם

בגמ' ב"ק צז: דרשו, איזה מטבע של אברהם אבינו זקן וזקנה מצד אחד בחור ובתולה מצד שני. ובמדרש לט-יא דרש: ואגדלה שמך' שיצא לו מוניטין בעולם ומהו מוניטין זקן וזקנה מכאן בחור ובתולה מכאן, ונראה לא שהיה בו צורת אדם כי אסור לעשות צורת אדם, אלא כך היה כתוב מצד אחד זקן וזקנה ומצד שני כתוב בחור ובתולה עכ"ל. והנה יש להבין, בשלמא אם היו מציירים ציור תואר פניהם או שהיו כותבים אברהם ושרה שייך לומר ואגדלה שמך שאז יתפרסם שמו בעולם, אבל אם כתוב רק זקן וזקנה מדיקן ידעו שזה אברהם הרי היו אז אלפי בחורים ובתולות וזקנים, ועוד קשה אברהם שאמר ואנכי עפר ואפר היה ענו ושפל ואינו צריך לפרסם עצמו בעולם.

אבל יובן עפ"י המציאות שאנו רואים בטבע החיים שהאנשים הצעירים טבעם להיות מעוטרים בזריות והתלהבות ושמחת חיים, אולם לפעמים מחמת הזריות הם לוקים בפזיזות וחוסר ישוב הדעת בלי התבוננות ומתחרטים אחר מעשיהם, משא"כ הבא

מינית הפרשה

ואגדלה שמך
ברש"י הק' זה שאומרים 'אלוקי יעקב', וצריך להבין הרי ואגדלה שמך' אומר ה' לאברהם שייקרא אברהם, ויגדל שמו בתוספת אות ה"א, וא"כ איך זה משתייך למה שאומרים אלוקי יעקב, **ויש לפרש** דהנה מספר האותיות של 'אברהם יצחק יעקב' הם שלושה עשר, כנגד י"ג מדות של רחמים וכנגד גימטריא 'אחד' שהם פרסמו בעולם שהשם אחד ושמו אחד, וכן מספר שמות האימהות 'שרה רבקה רחל לאה' ג"כ שלושה עשר וביחד עם האבות, מספר האותיות הוא עשרים ושש כנגד גימטריא של שם הוי"ה ב"ה,

והנה בתפילת שמונה עשרה שאנו מזכירים 'אלוקי אברהם אלוקי יצחק ואלוקי יעקב', היה לכאורה מן הראוי לומר 'אלוקי ישראל' במקום אלוקי יעקב, כי כך אמר לו ה' 'לא יעקב ייאמר עוד שמך כי אם ישראל', וא"כ מדוע אומרים אנו אלוקי יעקב, **אלא התירוץ הוא**, כי אז יהיו מספר אותיות האבות ארבע עשרה ולא י"ג, ולא יתאים לגימטריא של שם הוי"ה, ואילו לא היה הקב"ה מוסיף אות ה' לאברהם כי אז יכלו כן לומר ישראל, **וזהו "ואגדלה שמך"** של אברהם ולכן זהו שאומרים 'אלוקי יעקב' ולא אלוקי ישראל, כי אז יצטרכו לומר אברהם.

ובזה יובן היטב הפסוק בתהילים "לולי ה' שהיה לנו יאמר נא ישראל" כי אם לא היינו מכוונים שיהיה האותיות כ"ו במדויק כמניין שם הוי"ה, היו יכולים לומר "ישראל". **וכן מבואר הפסוק** בהפסוק, "למה תאמר יעקב ותדבר ישראל" ואפשר לפרשו באופן זה, מדוע אומרים בשמונה עשרה יעקב ולא ישראל כמו שקראו הקב"ה, והתשובה בהמשך הפסוק, "נסתרה דרכי מה" דהיינו כי זה לא יתאים למספר הגימטריא של שם ה'.

(ר' שמשון מאוסטרפולי)

וייך אברם כאשר דיבר אליו ה' ויילך איתו לוט ואברם בן חמש ושבעים שנה

הבדל גדול היה בין הליכותיו של אברם שהלך כי כך דיבר אליו ה' ולא לסיבה אחרת למרות שהקב"ה הבטיחו כמה טובות, משא"כ לוט הלך כי אברם היה כבר בן שבעים וחמש שנה ואין לו שום יורש אלא הוא ויש לו רכוש רב שיוכל לעבור אליו. (ספה"ק)

אמרי נא אחותי את

אברהם לא דיבר ח"ו דבר שאינו אמת אלא רצה ששרה לא תיכשל באיסור אשת איש והדין היה אצל בן נח שאם אמר הבעל אין את אשתי אזי היא מגורשת ולא צריך כתיבת גט ולכן אמר בלשון אחותי את ולא אשתי יותר, וא"כ לפי בן נח היא מגורשת ולא תיכשל באיסור אשת איש ואז חזיתה נפשי היינו נפש הרוחני שלי יחיה בידעו אשר לא תכשלו באיסור אשת איש.

ויהי ריב וכו' אל נא תהי מריבה וכו'

ההבדל בין ריב' למריבה, שריב' הוא לשון יחיד כשיש ריב אחד שאפשר לסיימו בפשרה קצרה, אבל 'מריבה' הוא לשון פרה ורבה, לשון

נקבה, שממשיכים אנשים להגדיל המריבה ע"י שכל אחד נכנס לענינים ואומר דעה את מי להצדיק, וכאן היה ריב' בין רועי אברהם לרועי לוט, לכן אמר אברהם ללוט אל נא תהי 'מריבה', כלומר לעצור את הריב ולא להגדיל ע"י ציוף של עוד אנשים אלא לעשות שלום, כי אנשים אחים אנתנו והעצה היחידה הפרד נא מעלי. וההבדל באותיות בין ריב' למריבה' הוא תוספת לריב אותיות מ"ה, ויש רמז בדברי חז"ל: 'דעה קנית מה חסרת דעה חסרת מה קנית'. כלומר: אם חנן ה' אותך בשכל וגמרת הריב ע"י פשרה וכדומה, אי"כ 'מה' חסרת, אותיות 'מה' לא נוסף לתיבת ריב', אבל אם 'דעה חסרת' והמשכת את הריב ונהיה מזה מריבה, 'מה' קנית - תוספת לריב אותיות 'מה'. וכן נרמז בפסוק: 'תולה ארץ על בלימה', שדרשו חז"ל על הכולם עצמו בשעת מריבה ואז בלי-מה, לא יוסיף אותיות 'מה' ולכן 'מה' חסרת.

(שלי"ה הק')

הוציא לחם ויין
היה מנהג מוקדם לשבת לשתות יין קודם הסעודה, אבל לכהן אסור לשתות יין שמת יקראו לו לעשות את העבודה בביהמ"ק ושתו יין אסור בעבודה. אבל כידוע שיין בתוך הסעודה אינו מושך, ולכן הוציא שם בן נח לחם לסעודה ואח"כ יין בתוך הסעודה כי הוא כהן לקל עליון.

(ילקוט האורים)

ויילך למסעו
כתב רש"י הק', בחזרתו פרע הקפותיו. י"ל שלאוו דווקא הכסף שלווח מאנשים, אלא גם כל הקושיות ששאלו האנשים אם יש ה' בשמים ששומר עליך למה עושה לך זאת שתתעב ותצטרך לבא למצרים. אבל כעת שחזר עם רכוש רב גדול כבד מאוד בכסף ובזהב היה זה תשובה לכל האנשים ששאלו אותו. (חתם סופר ז"ע)

לך לך מארצך

בפתחה בתחילת הזמן אמר האדמו"ר מפאפא זצ"ל לתלמידים לך לך מארצך יש לכל מדינה אקלים ותכונות טבעיות משלה כגון אמריקה מצטיינת ביותר במדת העזות והחוצפה והשקעה בהבלי העוה"ז ולכן חובותינו להתרחק ממנהגים הללו ולקיים לך לך מארצך וכן להתרחק ממולדתך המדות המנוגות שנוולו עמם כגון גאווה כעס עצלות וכיוצ"ב, ומבית אביך דהיינו לא לרדוף לדעת מה מתרחש בבית אבא הן במסחר ועסקים והן בשאר דברים שאין שייך לילדים אלא יהיה דבוק בתורה ויר"ש.

(תולדות ויחי יוסף)

לך לך

לך לך בגמטריא מאה ק', לרמז לו שיש לו עוד מאה שנים לחיות, וגם לרמז לו שכאשר יגיע לגיל מאה יתקיים בו 'ואעשך לגוי גדול, שיוולד לו יצחק בנו.' (בעל הטורים)

אל הארץ אשר ארצך

מהיכן ידע לאיזה צד יתחיל לילך, ויש לומר על פי מה שכתב 'בעל הטורים' 'ארצך' בגימטריא 'בעננים' שהיה ענן הולך לפני אברהם והוא אחריו.

ויגעה ה' את פרעה... על דבר שרי אשת אברם

לכאורה קשה וכי לא ידענו עד עתה ששרי הייתה אשת אברם, ועוד קשה מה הפשע של פרעה, אחר שהיא אמרה שהיא אחות אברם

ונראה לפרש כי באמת בפני כל האנשים אמרה שהיא אחות אברם, כמו שאברם ביקש ממנה, אבל לפרעה עצמו אמרה כשהגיעה לביתו שהיא אשת אברם, כי קיוותה שמלך מתנהג עפ"י דין ומשפט, ולא יקח אותה בכח, ולא יעשה עוול, אבל פרעה לא השיגה בואת, ואמר שהוא מאמין רק למה שאמרה בתחילה שהיא אחות אברם, ועל כן לקח.

וזה הפירוש הפסוק 'ויגעה ה' את פרעה על דבר שרי' דהיינו על דיבורה שאמרה לו בביתו 'אשת אברם' שהיא אשתו ולא אחותו.

(כלי יקר)

ויקחו את לוט ואת רכושו בן אחי אברם וגו' ויבא הפליט ויגד לאברהם העברי

הפליט זה עוג, והגיד לאברהם שנשבה לוט בכדי שכשיבקש אברהם להצילו יהרג, ועוג ישא את שרה (בראשית רבה הובא ברש"י).

ומצאנו בעת מלחמת משה עם עוג שהוצרך השם יתברך לומר למשה: 'אל תירא אותו' (במדבר כא, לד) ואמרו חכמינו ז"ל שמושה רבנו חשב שמה שעמד לו לעוג וכותו שבא להגיד לאברהם על הסכנה המרחפת על לוט, ועל ידו ניצול לוט. הרי יכולים אנו ללמוד מזה קל וחומר עצום. משה רבנו ובני ישראל חששו מפני זכותו של עוג, אשר לפני שנים רבות בא לספר לאברהם על אודות לוט, בעוד שכל כוונתו לא הייתה אלא 'לישא את שרה' וגם לא יצאה טובה מזה לאברהם כי אם ללוט, על אחת כמה וכמה כשאדם עושה דבר טוב, והוא מתכוון לטובה, והטובה נעשית ליהודי כשר ונאמן, וזכות גדולה לאין שיעור ועומדת לדורי דורות.

ורק את הניכוי

וקשה למה מסר אברהם אבינו את עצמו על הצלת לוט והאמת היא שלא טרח אברהם כשביל לוט, אלא חש לכבוד ה' יתברך, שהרי כשנמרוד זרק את אברהם לכבשן האש ויצא חי, נגרמה בושה גדולה לנמרוד שלא הצליח להרוג את אברהם וממילא נהיה קידוש שם שמים שהאלוקים של אברהם הצילו, כעת חשב אברהם שאם ייהרג לוט, יחשבו כולם שאברהם נהרג משום שהיו דומים מאוד בקלסתר פניהם (כפרש"י פרק י"ג ח) ובכך יגרם חילול ה' שח"ו אלוקיו של אברהם לא עזר לו, לכן אברהם מסר עצמו לכבוד ה' יתברך.

אם מחוט ועד שרוך נעל

יש להקשות הרי גם חוט וגם שרוך נעל לא שווים כמעט כלום, וא"כ מה החידוש בזה אולי דברים קטנים לא לקח אבל דברים גדולים כן לקח, ויש לפרש שרמז בזה אברהם למלך סדום, שאינו

מעוניין בשום קשר עמו, בין קשר של קיימא ובין קשר שאינו של קיימא, וזה החוט' משתמשים בו לקשור חפצים ועושים עמו קשר של קיימא, והשרוך נעל' הוא קשר שאינו של קיימא, כי הרי כל יום פותחים אותו,

ויש להוסיף לפי מה שאמרו חז"ל (סוטה יז) שבזכות שאמר אברהם למלך סדום אם מחוט ועד שרוך נעל לא אקח, זכו ישראל לחוט של תכלת במצוות ציצית, ולרצועה של תפילין, והנה בציצית קושרים החוטים קשר של קיימא, משא"כ ברצועות התפילין עושים

באחד מכפרי פולין שכר לו יהודי בית מזיגה מפריץ

רשע ואכזר. לרוע מזלו לא עלה מסחרו יפה, ונבצר ממנו לשלם לפריץ את דמי השכירות שהבטיח לשלם. היהודי לא התיימש ובטח בה, שהגרעון שהיה לו באותה שנה, יכוסה מהכנסות השנה הבאה, ואז יוכל לפצות את הפריץ גם על הפסד דמי השכירות בשנה זו. בתקוה זו הניח גם את הדעתו של הפריץ, שנתר להמתין עם החוב עד השנה הבאה. יצאה שנה ונכנסה שנה, אך לא רק שהכנסותיו לא גדלו, אלא אף פחתו, ויחד עם זאת הלך וגדל חובו לפריץ. כך עברו שנים אחדות, מבלי שיוכל לפרוע את החוב לפריץ, עד שחובו הגיע לסכום של שלש מאות רובל.

כאשר ראה הפריץ שאין בידו של היהודי לפרוע את חובו, ואפסה תקוה שהוא ישיג את הכסף ברבות הימים, התמלא כעס וחרון אף על אבדן דמי השכירות, וצוה להשליך את היהודי עם בני משפחתו אל צינוק צר. אל הצינוק היה שולח לחם צר ומים לחץ ומזה החיו השבויים את נפשם.

כאמור שלט הפריץ בכפרו שלטון מלא, והיה חפשי לעשות בתושבי כפרו כל אשר עלה על דעתו. וגם המוזג היהודי עם בני משפחתו היו עתידים להיות נימוקים ברעב ולחץ, אלמלי נס ההצלה המופלא שאירע עמם.

לאחר שהיהודי ומשפחתו שהו בצינוק ימים אחדים, הרהר הפריץ בענייניו, ואמר לנפשו: "אם תמות המשפחה בצינוק, אמנם אנקום בהם על ידי כך את נקמת, אך את הכסף לא אשיג, מוטב שאקח אותם אל העיר הגדולה הסמוכה ביום השוק, ושם אודיע לאחיהם מבני ישראל שאני עתיד להוציא אותם להורג, באם לא יבוא אדם ויפדה אותם בסכום של שלוש מאות רובל. ידועים היהודים לרחמנים, ובדאי יפדו אותם עבור כל סכום שאבקש". וכך עשה. הוא צוה על משרתיו לאסור את היהודי ובני משפחתו בשלשלאות של ברזל, ולהוביל אותם אל העיר ביום השוק, ולהכריז בפני כל תושבי העיר את הכרוז, שמשפחה זו תהיה ניזונה למיתה, באם לא יפדו אותה בסכום של שלוש מאות רובל.

עשו משרתיו כמצותו, ועמדו בפנינת העיר להכריז את הכרוזתם. היהודים ששמעו את דבר הכרוז, חמלו על המשפחה האומללה, לבם נשבר למראה דמעות בני המשפחה, אך לא היה לאל ידם להושיע, כי לא היה בידי איש מהם הסכום הגדול שבקשו השובים בעד שבוייהם.

בין תושביה היהודים של אותה עיר חי בחור פשוט, שרחמיו נכמרו מאוד בראותו צער בני המשפחה, והחליט בלבו החלטה נחושה, להציל את בני אותה משפחה, ואפילו יהיה עליו לפדותם בכל רכושו.

בכל יום קשר על היד לקיים 'וקשרתם לאות על ידך' וכן על הראש, ואחר התפילה מורידים אותו, וא"כ הוי קשר שאינו של קיימא, ולכן שילם לו ה' שכרו מדה כנגד מדה, שלא רצה לעשות שום קשר עם מלך סדום, עשה לו ה' קשר עמו בין קשר של קיימא ובין קשר שאינו של קיימא.

ומלכי צדק מלך שלם

ידוע כי השר שלום מבעלזא קודם שבנה את הבית המדרש הגדול, היה ער אלף לילות ולמד את כל עניני בית הכנסת, והיה לו גילוי אליהו, שבא ללמדו סודות התורה, והרבנית הצדקת שלו שמה היה 'מלכה',

והיא שמרה עליו באלף לילות הללו שלא יירדם, בכדי שיוכל להוציא לפועל את מחשבתו בבניין בית הכנסת,

ואמר תלמידו ר' שלום מקמינקה זצ"ל בלשון צחות "ומלכי צדק" כיון שמלכה היא צדקת גדולה "מלך שלם" השר שלום' זוכה להיות מלך.

ויאמרו לו ה' בה יהיה ויעך והאמין בה' ויחשבה לו צדקה יש להבין מדוע רק עכשיו החשיב לו ה' צדקה, אך הנה ידוע כי אברהם אבינו היה וותרן בממונו שלא רצה ליהנות מרכיש סדום ועמורה, והיה לו עין טובה

א מעשה

בתור משרת בבתי היהודים עלה בידו לחסוך במשך שנות עבודתו סכום של מאה וחמשים רובל, ולכן הצטער צער רב שאין הסכום שבידו מספיק להצלת המשפחה, בנתיים עברה שם משרתת יתומה יהודית וגם רחמיה נכמרו על משפחה אומללה זו, והסכימה לתת את כל חסכוניה לשם מצות פדיון שבויים, והכסף שבידי שניהם הגיע בדיוק לסך שלוש מאות רובל.

לשמחת בני המשפחה לאחר פדיונם, לא היה גבול. כי בראותם שאיש לא בא לפדותם, חששו מאוד שהפריץ אמנם יבצע בהם את זממו, ויציאם למיתה. עתה שהוסרו האזיקים מידיהם, פתחו כולם בהודיה להש"ת על ההצלה הנפלאה, והעתירו נשיקות על פודיהם בעלי הלב האציל שבזבו את כל רכושם על הצלתם. בני המשפחה שבו אל ביתם, ואילו המשרת והמשרתת נותרו בעירום ובחוסר כל, כי עמל של שנים נתנו בעד חיי בני המשפחה.

המצוה הגדולה שקיימו השנים במסירות נפש, עשתה רושם גדול בשמים, והודיעו הדבר מן השמים לבעש"ט שילך בלוויית החבריה הקדושה שלו, אל אותה העיר, ויכין מלבושי חתן וכלה להשיא את הבחור עם היתומה זה לזו כדת משה וישראל.

הבעש"ט לקח עמו שנים מגדולי תלמידיו, ויצא אל אותה עיר שגילו לו מן השמים, כשבידו המלבושים המתאימים לעריכת החופה. כשהגיעו סרו אל פונדק שבעיר זו, והבעש"ט הודיע לבעל הבית שיכין לחודש הבא סעודה גדולה, היות והם עתידים לערוך שם חופה וסעודת חתונה.

למחרת היום שלח הבעש"ט שליח אל אותו בחור, לבקש, שיסור אל הפונדק, כי דבר לו אליו, כאשר בא הבחור לפניו, הציע לפניו לשאת את המשפחה היתומה שהיתה לו לשותף לקיים את המצוה הגדולה של פדיון שבויים. המשרת שהעריך את מסירות נפשה של אותה יתומה, נתן הסכמתו להצעת הבעש"ט, אך הביע דאגתו על העתיד, שהרי אין בידיהם מעות לבנות בהם את ביתם, אך הבעש"ט הרגיע אותם, באמרו לו: דאגה זו הנח לי.

לאחר שנתן הבחור את הסכמתו, שלח שליח להציע הדבר גם ליתומה, ואף היא הסכימה להצעה. עתה החלו בהכנות לחתונה. הם קבעו מועד לעריכת החתונה, והבעש"ט נתן להם את הבגדים שהביא עמו, ואילו לבעל הפונדק נתן הוראה שיתחיל בהכנות לסעודה גדולה אחרי החופה.

כאשר הגיע מועד החתונה, והכל היה כבר ערוך ומוכן, אמר הבעש"ט:

עתה נמתין לאורחים החשובים שהוזמנו לעריכת החופה. אותה שעה נכנסו שבעה זקנים נשואי פנים,

ונפש רחבה לתת לכל אחד אכילה שתיה ולינה, ואדם אשר לא זכה לילדים ולא למשפחה כאוות נפשו, אין זה חידוש שהוא מפור ממונו לצדקה, כי למי יהיוק הכסף אם אין לו יורשים, אבל אחר שהש"ת ביישר לאברהם שיהיה לו זרע, נכדים ונינים, כעפר הארץ, וא"כ יש כבר מי שיריש את נכסיו ובכל זאת ממשך לחלק צדקות ועושה הכנסת אורחים וכו', זה כבר נחשב לצדקה אמיתית ולכן אחר שה' אמר לו 'כה יהיה זרעך' והמשיך בדרכו הרחבה אז ויחשבה לו צדקה' דו צדקה אמיתית.

(ישמח משה)

אני ה' אשר הוצאתיך מאור כשדים
יש להתבונן מדוע לא כתוב בתורה בפירוט את המעשה שנמרוד שם את אברהם בכבשן האש וה' הציל אותו, הרי זה סיפור של מסירות נפש נפלאה ויש לפרש עפ"י הגמרא (פסחים ק"ח): בשעה שהפיל נמרוד הרשע את אברהם אבינו לכבשן האש אמר המלאך גבריאל לקב"ה ארד ואציל את הצדיק הזה מכבשן האש, ענה לו הקב"ה אני יחיד בעולמי והוא יחיד בעולמו (המאמין בו) נאה ליחיד להציל את היחיד,

אויף שבת

שזיו פניהם הבהיק ביזמי נפלא שלא ראו עדיין כדומתו. בעל הבית שהיה יהודי פשוט תמה מאוד על היהודים הזרים שהופיעו במפתיע, והתפעל מהדרת פניהם, ולא העלה כלל על דעתו שהנכנסים הם שבעה רועי ישראל שהטריחו עצמם לשמוח עניים אלו בעת שמחתם, ולשלם להם כגמולם על המצוה הגדולה שקיימו. גם היה תמוה בעיניו שהבעש"ט טורח בנישואיהם של בני זוג פשוט, אך שמר את הרהורי לבבו, ולא העלה אותם על דל שפתיו.

בין כך ובין כך היה הכבד השמחה שלימה, והבעש"ט בכבודו ובעצמו סידר להם את הקידושין.

לאחר שערכו את החופה, והיטיבו את לבם בסעודת החתונה, הגיע מועד הכרזת הדורונות לחתן ולכלה כפי שנהגו להכריז בעת חתונה. עמד אחד האורחים ואמר:

אני מעניק לזוג בתור מתנת נישואין את הרפת של הפריץ על כל הפרות שבתוכו.

ואילו אני נותן לזוג החדש את קופסת התכשיטים של אשת הפריץ, עם כל האבנים הטובות שבתוכה הכריז השני. ואילו הבעש"ט אמר:

ואני נותן להם במתנה גמורה את הפונדק שבכפר הסמוך, עוד שעה ארוכה המשיכו לשמוח את החתן עם הכלה, ואחר שברכו ברכת המזון נעלמו שבעת האורחים כלעומת שבאו, לא נותרו אלא החתן עם הכלה, והבעש"ט.

החתן עם כלתו תמהו על המתנות המדומות שקבלו, והיה לפלא בעיניהם שאנשים חשובים כאלה ישטו בהם באופן כזה "אין זאת" אמרו בלבם "אלא שכדי להרבות שמחת החתונה אמרו כן". אך לא עבר זמן רב והתברר להם שהמתנות שקבלו אמנם יקרות ערך הן.

לפריץ שבאותה עיר, קרה אותו זמן אסון גדול. בנו יחידו בן העשר יצא את הבית מזה יומיים, ועדיין לא שב אליו, הפריץ ובני ביתו פתחו בחיפושים נרחבים אחריו, גם בני העיר הצטרפו לסריקות הנרחבות שנערכו אחריו, אך גם הם לא העלו דבר. צערו של הפריץ היה גדול מנשוא, כי את כל אשר לו היה נותן בעד הצלת בנו, אך לא ידע להיכן הוא נעלם. ומה' יצא הדבר שדוקא המשרת, שהבעש"ט חיתנו אתמול, יהיה השליח להצלתו.

למחרת חתונתו, נמלך החתן בדעתו, והחליט ללכת אל דודו העשיר שגר בעיר סמוכה, כדי לבקשו שיתמוך בהם בסכום כסף, שיהיה בסיס להקמת עסק קטן לפונדקם. לשם כך ביקש מבעל הבית שישאל לו לשעה קלה את עגלתו, העומדת בלאו הכי פנויה בחצר. בעל הבית נענה לו מיד, שהרי חתן הוא ויש לכבדו בכל מה שאפשר, וביחוד לאחר שראה את

התגרה במיוחד בנמרוד עד שהחליט להפילו לכבשן האש, אבל כהיום אם ילך אחד ויתגרה בעובדי ע"ז עד שיהרגו אותו, נקרא מאבד עצמו לדעת, ולכן לא כתבה התורה את המעשה עם אברהם אבינו כדי שלא יבואו ללמוד ממנו להתגרות ברשעים, רק אברהם שהיה יחיד בעולמו, והיה לו מטרה לפרסם שמו ית', היה מותר לו לעשות מה שעשה, ולכן אמר ה' למלאכים אני יחיד בעולמי והוא יחיד בעולמו.

ידוע תדע כי גר יהיה זרעך
(רבי יהושע מקוטנא)
ראיתי בחלום בליל עשרה בטבת תקכ"ד שיש כאן

חרדת הבעש"ט לכבודו, לא היה מונע ממנו כל אשר היה שואל ממנו. עלה החתן על העגלה, ולבדו נסע אל בית דודו. בדרכו היה עליו לעבור גשר מתוח על פני נהר, וכאשר הגיע לשם עם עגלתו, הגיעה לאזניו יללה שהרעידה את כל מיתרי לבו. על פי הקול קבע בבירור שהוא בקע מילד רך בשנים, והוא ירד מהר מהעגלה כדי להצילו. הוא הלך אחרי הקול, והגיע מתחת לגשר, שם הבחין בילד צעיר ששוקע עמוק עמוק בבוץ עד צוארו, ורק ראשו בלט מלמעלה. כי החתן החל מיד בכוחות עצמו במבצע חילוץ, כי אלמלא היה הולך לקרוא גם אחרים לעזרתו, היה הילד עלול לשקוע יותר ויותר, עד שהיה טובע כולו בבוץ הטובעני. במאמץ רב הצליח למשות את הילד, העלה אותו על העגלה וכיסה אותו בשמיכה חמה, אחרי שהתחממו אבריו של הילד, ושבה אליו נפשו, סיפר הילד לחתן שהוא ילדו של הפריץ, ועתה בודאי נערכים אחריו חיפושים על כן בקשתו שיוליך אותו מיד אל הוריו, ובטוח הוא שבאביו הפריץ ישלם לו כגמולו על כל הטוב שגמל עמו בהצילו את בנו יחידו.

הוא שמע בקולו של הילד, והפנה את עגלתו לכיוון ביתו של הפריץ, כשהילד מכוון אותו בדרכו. כאשר נכנסה העגלה אל חצר הפריץ, ואנשי החצר הבחינו בילד שהוא חי בריא ושלם, פרצו כולם בצחלת שמחה, ורצו חיש לבשר את הבשורה לפריץ ואשתו. הם נפלו על צוארי בנם יחידים והעתירו עליו נשיקות לרוב. בתוך ההמולה והשמחה הגדולה שהתעוררה בבית הפריץ, שכחו כליל מקיומו של המשרת שהצילו מהבוץ והביאו לביתו, ועתה עמד באחת הפינות, כאבל בין חתנים, אך הילד שניצול לא היה כפוי טובה, והוא קרא אל אביו:

אבי יקירי, דע לך שרק הודות לאדם זה ניצלתי מהבוץ, ואלמלא הגיע במועד הנכון, מי יודע אם הייתי עדיין בחיים, וראוי הוא שתעניקו לו מתנה גדולה שהוא זכאי לה בצדק.

ודאי, ודאי שלא נפקחו קרא הפריץ כשהשמחה ממלאה את כל ישותו ולכן אתן לו מתנה שממנה יהנה כל ימי חייו, כשם שהוא החזיר אותך אלי, והשיב לי שמחת חיי, אני נותן לו במתנה את הפונדק שבכפר, וכן את הרפת עם כל הפרות שבו. גם אני רוצה לבטא את תודתי במתנה יפה הכריזה אחריו הפריצה ולכן אני נותנת לו את קופסת התכשיטים שלי, עם כל היהלומים היקרים שבתוכה.

כך נתקיימו כל ברכות הצדיקים הקדושים שהשתתפו בשמחתו, והוא זכה לאכול מפירות מצותו כל ימי חייו בעולם הזה, מלבד הקרן שהיה שמוך לו לעולם הבא, ועשה אך טוב וחסד כל ימי חייו.

(אנשי מעלה)

רמו על ד' צומות, הר"ת של הפסוק הנ"ל הוא י עשרה בטבת, כ' כ' סיון, ג' תשרי צום גדליה, י' ז' שבעה עשר בתמוז.

ועבדים וענו אותם ארבע מאות שנה
נראה לומר שאחד מהטעמים שנגזר על בני ישראל ד' מאות שנה הוא, לכפר על תרה אבי אברהם, שעשה תשובה סמוך למיתתו, והוא חי מאתיים וחמש שנים, ומתוכם מאתיים שנה עבד עבודה זרה, דכנראה שבחמש השנים הראשונות כשהיה קטן מאוד עדיין לא עבד ע"ז, או בסוף שנותיו שעשה תשובה לא עבד

ע"ז, ובעוון עבודה זרה מצרף הקב"ה גם המחשבה למעשה, והיו כאילו עבד ד' מאות שנה, ולכן התחייבו בניו לגלות ד' מאות שנה, מאתיים על המחשבה ומאתיים על המעשה,

ובזה יובן מה שבעל ההגדה של פסח בפיסקה של מתחילה עובדי ע"ז היו אבותינו התחיל בתרח אבי אברהם וכו' כי גלותו שירדו למצרים היה לכפר על חטאיו של תרח, ואחר שראה הקב"ה שהם משוקעים במ"ט שיערי טומאה רח"ל וחייבים לצאת קודם זמנם העביר הייסורים לאיוב שהוא היה גלגול תרח, כמו שכתב הרמב"ן.

ואת הצפור לא בתר וירד העיט על הפגרים

סיפר הגה"ק ר' שלום מקאמינקא ז"ע לפני הגה"ק השר שלום מבעלזא ז"ע, ששמע מאחד מתלמידיו הבעש"ט הק' ז"ע, אשר היה מלך אחד שהיה לו ציפור, שלימד אותו לדבר עם השרים, והיה מדבר עמהם, ופעם אחת בא הצייד של המלך ודיבר עם המלך, וכאשר שמע הציפור שזהו הצייד, אמר הציפור לצייד שמבקשו כאשר יבוא ליער, יאמר לחבריו הציפורים, שהציפור של המלך גם כן מבקש לצאת לחירות ולהיות עמהם ביחד, והבטיחו הצייד לומר זאת בשדה לפני הציפורים.

ויהי כאשר בא לשדה לצוד ציד, קיים הבטחתו ואמר זאת לפני הציפורים, ואחר כך צד ציפור והניחו בכלי שלו והלך לדרכו, ופתאום ראה את הציפור הניצוד הפיל ראשו כמת ולקחו לראות אם הוא מת, וראה שהוא אכן נראה כמת, והשליכו כי הוא לא הביא למלך רק ציפורים חיות, וכאשר השליכו אזי פרח הציפור, והבין הציפור עשה זאת בערמה, וכאשר בא לבית המלך סיפר לפני המלך והשרים מה שעשה עמו הציפור, וגם הציפור של המלך שמע זאת, ואחר עבור איזה ימים פתאום ראו את הציפור של המלך שוכב כחולה, וניסו לתת לו רפואות ולא הועיל ונפל כמת, והשליכו אותו החוצה ופרח משם.

ואמר הגה"ק מבעלזא דזהו סוד נפילת אפים שכתב בזה"ק סוף פירוש במדבר כידוע, וזהו פי' הפסוק (שם ז') "ואת הציפור לא בתר", ופירש רש"י הציפור הוא ישראל רמו שיהיו ישראל קיימין לעולם, ופירש הפסוק הטעם אך ישראל קיימין, "וירד העיט", היינו ישראל "על הפגרים", שעושיין את עצמן כפגרים מתים בנפילת אפים כדאיתא בזה"ק, וכעובדא של ציפור המלך הנ"ל, "וישב אותם אברם", כטעם ישלח דברו ויפאם, דעל ידי הוכות של נפילת אפים המשיך אברם להם רפואה וישועה, וכמו שהציפור ניצולה על ידי שעשתה את עצמה כמת, כן ישראל על ידי שעושיין עצמן כמתים בשעת נפילת אפים, ינאל אותנו הקב"ה נאולה שלימה, וזהו "וישב אותם" לשון הפרחה כפירוש רש"י שיפריחם מהגלות במהרה.

ואברכך ואגדלה שמך

לכאורה, מה הנסיון אם מבטיח לו ה' הטבות כאלו, הרי יותר היה נסיון אם לא יגלה לו שיתברך בכל הברכות האלה. וי"ל, כי רצה ה' לבחון אותו אם ילך לארץ ישראל בשביל לקבל הטובות שהבטיח לו ה' או שילך כי כך צויה אותו ה' מבלי לחשוב על הנאותיו הפרטים ורק לקיים מצוות בוראו, ומעיד הפסוק עליו "ילך אברם כאשר דיבר אליו ה'", רק בשביל לקיים ציווי ה' ולא כדי להשיג הטובות.

למען ייטב לי בעבורך וחיתה נפשי בגללך

יש לבאר מה היה המטרה של אברהם לקבל מתנות. וי"ל לפי מש"כ הרמב"ן שמעשה אבות סימן לבנים ש"ע"י הרעב ירדו בניו למצרים ואח"כ יצאו ברכוש גדול, וכן המכות שקיבל פרעה על דבר שרי כן יקבלו המצרים עשר מכות כדי שיוציאו את בניו והיות שאמר הקב"ה ואח"כ יצאו ברכוש גדול לכן אמר בעבור שיתנו לו מתנות וחיתה נפשי בגללך לעתיד כאשר יצאו ממצרים ויקבלו שכר עבודתו.

(דברי אברהם)

ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לקל עליון יש לדקוק, למה הזכיר אה"כ והוא כהן, היה לו לומר: ומלכי צדק כהן הוציא וכו'. אלא, הנה מלכי צדק

הוא שם בן נח שהיה יושב ועוסק בתורה ובעבודה, ואברהם היה עמוד גמילת חסדים ועסק בהכנסת אורחים תמיד, ועכשיו כאשר נפגשו ב הצדיקים הללו רצה כל אחד ללמוד מחבירו דרך בעבודת ה'. וזה נרמז כאן בפסוק, ומלכי צדק למד מאברהם - להוציא לחם ויין לאורחים להאכילם ולהשקותם, וזוהו - הכוונה לאברהם, למד משם המדה לעבוד את ה' להיות כהן לקל עליון.

(הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן ז"ע)
עו"ל ע"פ משי' חז"ל יומא עא, הרוצה לנסך יין ע"ג מזבח ימלא גרונו של ת"ח יין ונחשב כאילו הקריב נסכים, ואמרו במס' מנחות, שולחנו של אדם בזמן שאין ביהמ"ק קיים - מכפר במקום מזבח. א"כ הלחם הוא הקרבן, והיין הוא הנסכים, ובעה"ב הוא ככהן המקריב. וזה נרמז כאן, וזמלכי צדק' זה שם בן נח, הוציא לחם ויין - הוא כיבד את אברהם הת"ח לחם ויין ועו"ל הוא נהיה כהן לקל עליון - לעבוד עבודה כמו כהן בביהמ"ק. (חתם סופר ז"ע)

וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי וכו' לכאורה קשה, איך נענשו המצרים ב' עונשים, נטבעו בים וגם ניתן ממונם לבני, הרי יש כלל בחז"ל יקם ליה בדרכיה מיניה, דהיינו שאם מגיע לאדם ב' עונשים, מיתה וממונו, אין הבי"ד יכול להעניש על ב' העונשים רק על החמור משניהם, וא"כ איך נענשו המצרים. וי"ל שהכלל הזה - דוקא אם ב' העונשים נתייבנו ע"י בי"ד של מטה אבל אם עונש אחד הוא בידי שמים והשני בידי אדם אז לא שייך הכלל הזה ומקבל החוטא ב' העונשים וזה מה שאמר הקב"ה וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי וא"כ הוי מיתה בידי שמים ואח"כ יצאו ברכוש גדול של המצרים לישראל.

(פרשת דרכים)

ותאמר שרי אל אברם חמסי עליד וברשיה הק' דברים אתה חומס שאתה שומע בזיוני ושותק. לכאורה מה רצתה שרי שאברהם יאמר. וי"ל שהגר אמרה אין שרה צדקת, וההוכחה היא שלא נפקדה עד עתה והיא נפקדה מיד והיה אברם יכול לומר להגר תשובה שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים וע"כ היו האמהות עקרות ולכן לא נפקדה שרי עד עכשיו משא"כ הגר אין הקב"ה מתאוה לשמוע תפילתה ולכן נפקדה מיד וזה לא יכלה שרי לענות לה כי היתה ענוה אבל אברם יכל לענות להגר זה התשובה ולכן באה בטענה אל אברהם.

(שני המאורות)

שא נא ענינך וראה מן המקום אשר אתה שם צפונה ונגבה קדמה וימה

כאן נעשה לאברהם נס עצום שיוכל לראות מצפון לדרום וממזרח למערב עד סוף העולם מבלי לסובב ראשו.

(אוה"ה הק')

ויצא אותו החוצה... הבט נא השמים וספור הכוכבים מתי היה הדבר הזה? איתא בפרקי דר"א פרק כח שזה היה בליל פסח והקב"ה הוציא אותו לחוץ וא"ל יש בך כח לספור כל צבא השמים? ענה אברהם, וכי יש מספר לגדודיך, א"ל הקב"ה כן לא יספר ורעך מרב, ובס' אזור אלי' סי' קפ כתב: שמעתי שמספר הכוכבים הם שישים רבוא, שרמז הקב"ה לאברהם שישים רבוא ישראל עתידין לצאת ממצרים כמספר הכוכבים שהראה לו. ואפשר שהם יותר אבל הכוכבים הראשים הם שישים רבוא.

ויאמר אברם מה תתן לי ואנכי הולך עירי וכן משק ביתי הוא דמשק אליעזר

וצריך להבין הרי ה' הבטיח לו כבר לזרעך אתן את הארץ האת ולמה אומר שהוא עירי ועוד למה מזכיר בן משק ביתי וכו', ונראה שבוודאי האמין בה' על הזרע שהבטיחו אבל חשש שמא לא יהי' כמותו

ורק אליעזר יהי' דולה ומשקה מתורת אברהם לאחרים ולא בנו לכן אמר לו השי"ת שלא אליעזר יירש הקדושה ממך כי אם בנך שיצא ממעיך הוא יירש הקדושה ממך.

(שבט הלוי)

ונברכו בך כל משפחות האדמה

ברשי"ה הק' הובא: אדם אומר לבנו תהא כאברהם, ויש לדקדק למה לא יברך את בנו תהא כמשה וכאהרן הכהן. וי"ל כשיאמר לבנו תהא כמשה יאמר לו בנו מי היה אביו של משה, עמרם, שלא היה בו שום חטא, ומי שנולד אצל אב שלא חטא מימיו יכול לגדול כמשה, לכן מברך כל אחד אפילו אדם הפשוט ביותר תהא כאברהם שהיה לו אב עובד עו"ל גוי גמור ובכל זאת זכה אברהם לזכך את עצמו ולהיות גדול הדור.

(להורות נתן)

על פי המדרש

וירק את חניכיו לידי ביתו

איתא במד"ר (פ' מג) אמר אצא ואפול על קידוש שמו של מקום ע"כ. וצריך להבין איזה קידוש ה' הוא כשיציל את לוט, ויש לומר דאיתא שנמרוד היה פעם אצל אברהם ואכל ושתה חודש ימים. כשרצה ללכת דרש ממנו אברהם שישלם לו. אמר נמרוד לאברהם: הלא שמעתי שאתה מאכיל ומשקה בחנם לכולם, ולמה אני גרוע מכולם, ענהו אברהם: אמת היא שאני מכניס אורחים, אבל רק לאנשים ולא לא-ל, ואתה אומר שאתה האל, ע"כ צריך אתה לשלם, שאל נמרוד: כמה אנכי צריך לשלם הוציא אברהם הפנקס שהיה רשום שם כמה הוציא על כל אורחיו במשך כל השנים, ואת החשבון הזה דרש נמרוד שישלם, והוסיף אברהם שבשעה שהאורחים נפטרים ממנו הם מברכים אותי שאל-ל ישלם לי כפלים ממה שנתתי להם, וכיון שלדברך אתה

אל, צריך אתה לקיים את מה שהם ברכוני. אמנם יכול אתה להיפטר בלא תשלום אם תחתום לי שאינך א-ל.

בלית בריה נתן לו נמרוד כתב חתום בכתב ידו שהוא רק בשר ודם ולא א-ל, הכריזו אברהם בכל המדינה שנמרוד הודה לו שאינו א-ל, ויהי הדבר לחרפה גדולה לנמרוד ולא היה יכול לעשות מאומה לאברהם.

ולכן כאשר שבה נמרוד את לוט היה בדעתו לסבב עמו בכל המדינות ולא לצו להכחיש את מה שאברהם הכריז, כי איתא במדרש (פרשה מ"א) שקלטתו פניהם של לוט ושל אברהם היה דומה , והיה בדעתו לומר שהנה אברהם בידו, והוא מודה באלוהותו, והכתב שנתפרסם בזמנו הוא מזויף. ולכן רצה אברהם להציל את לוט כדי לקדש שם ה', שלא יאמר נמרוד כן, ויישאר הכתב שלו שהודה שאינו א-ל.

(מהר"ם מבבלוא זצוק"ל)

ואברכה מברכך ומקללך אאור

יש לדקדק מדוע אצל המברך כתוב קודם ואברכה ואצל מקלל כתוב אח"כ אאור וי"ל דידוע דברכת עשירי לאחר שונה מברכת עני כי המברך יברך לפי השגתו כגון שיהי' לו בית יפה ומשרתים ומכונות וממוון בלי די אבל עני מרוד יברך לפי השגתו שיהי' לאחר פת לחם תמיד בסלו וכן שיהי' לו בכיסו מעות לקנות צרכי משפחתו ולכן אמר ה' ואברכה מברכך, מי שרוצה לברך אותך אזי אני קודם אברך אותו כדי שיברך אותך לפי השגתו. אבל בקללה יותר טוב שיקלל אותך כשהוא עדיין עשיר ואז יקלל שלא יהי' לך מותרות ואח"כ אני אקלל אותו.

(הגר"א מוילנא זצ"ל)

למען ייטב לי בעבורך

ברשי"ה הק' הובא יתנו לי מתנות. ופלא, הצדיק אברהם צריך להגיע למתנות של המצרים הרי ראינו אח"כ כשלחם עם המלכים ונצח אותם לא רצה לקחת מחוט ועד שרוך נעל אעפ"י שזה הגיע לו כי ניצח במלחמה. וי"ל שאברהם ידע את הפסוק שונא מתנות יחי' ולכן רצה בזה כדי להחיות עצמו אבל אם לא יציעו לו מתנות לא יוכל לשנות את המתנות ולכן אמר למען ייטב לי בעבורך יתנו לי מתנות ואני יסרב לקבלם ואז יתקיים שונא מתנות יחיה וחייה נפשי בגללך.

(קדושת ציון)

ויאמר ה' א' במה אדע

איתא בברכות ז מיום שברא הקב"ה את עולמו לא היה אדם שקרא להקב"ה אדון עד שבא אברהם וקראו אדון כאמור כאן בפסוק, יש לומר הטעם שתפילת שחרית מתחיל באדון עולם כי אברהם אבינו תיקן תפילת שחרית והוא הי' הראשון שקרא לה' אדון.

(שו"ת כנפי יונה)

כי גר יהי זרעך בארץ לא להם

לכאורה אם כתוב שיהי' גר אז ברור שבארץ לא להם כי זה פירושו של גר. וי"ל שהכוונה שהם יהיו גרים בארץ שגם תושביו שם הם בארץ לא להם כמ"ש שיוסף הצדיק העביר את כל העם במצרים שלא ידורו בבית שלהם כדי להסייף חרפה מעל אחיו שלא יקראו להם גולים, וזהו כי גר יהי זרעך ואיפה יהיו גרים בארץ שכל תושביו גרים ולא להם מקום מושבם.

(מדרש שמואל אבות פ"ד)

הוציא לחם ויין

במדרש איתא שכאן רמז לו על התורה ויש לפרש למה נמשלה התורה לחם ויין, עפ"י משי"כ רבי שמעלקא מניקלשבורג ז"ע מאמר חז"ל עד מ' שנים מיכלא מעלי ומכאן והלאה משתי מעלי היינו הדיעה ר"ב בא לאדם בימי נעוריו ומפתה אותו לעבירה שעוד יש לו פנאי לעבוד עבודת הקודש כשיגיע לימי הזקנה אבל כעת בימי הבחורות יקיים שמח בחור בילדותך ואז תשיב לו: מאכל משובח רק כשהוא טרי ואז יש לזה חשיבות שעדיין לא פג טעמו וכוחו ואחר מ' שנה בא היצר ואומר לו כבר כלית ימך עד היום בהבל הבלים וכבר אין לך הכח לתקן מעשיך א"כ יותר טוב לגמור ימך בניעמים כי בימי הזיקנה אין כבר היצר לעבירה ולא נחשב לתשובה על מעשי הנעורים ואז יש לענות לו יין משובח יותר כאשר מתיישן ולכן נמשלה התורה גם לחם וגם ליין.

(ויגד יעקב)

הבט נא השמימה וספור הכוכבים

פירש"י שה' הגביה את אברהם למעלה מן הכוכבים, ויש להבין לאיזה צורך הגביהו וי"ל כי הכוכבים הנראים ידוע מספרם והם אלף וכו' כמ"ש במפרשי הרמב"ם ה' סה"ת פ"ג ה"ח, אבל כשעולים

למעלה רואין שיש עוד רבבות כוכבים שאין נראים מלמטה ואי אפשר לספור אותם ולכן הגביהו ה' למעלה מהכוכבים ששם רואים רבבותם וא"א לספרם.

(הגאון רבי חיים קנייבסקי זצ"ל)

והיה ברכה

צריך להבין כי על פי הדיוק היה צריך לומר ויהי מבורך או ויהי מברך' ומה שייך לומר ויהי ברכה ויש לפרש עפ"י הגמרא בברכות כל ברכה שאין בה מלכות (שאינו מזכירים בה מלך העולם) אינו נחשב לברכה, וא"כ איך בברכה ראשונה שנתפילת 'שמונה עשרה' שאין אנו מזכירים כלל 'מלך העולם' איך זה נחשב לברכה, ותיירץ שם בתוס' דכיון שאנו אומרים 'אלוקי אברהם' אז הוי במקום 'מלך העולם' וא"כ זה הפירוש 'ויהי ברכה' שהזכרת שמך, זה לבד נקרא ברכה, אע"פ שלא מזכירים מלך העולם, נחשב לברכה כאילו אמרו 'מלך העולם'. (חיד"א)

ויילך למסעיו

אומר רשי"ב "בחזרתו פרע הקפותיו" ולכאורה איזה חובות היה לו לאברהם אבינו, אלא מתרצים דכולם שאלו לאברהם מה שווה האמונה שלך בה' הסתכל את צרותיך שמסבבים אותך, ועד שהגיעת לכאן צריך אתה לגדוד הלאה וכו' אבל אח"כ כשחזר מלא בכסף וזהו וכבד מאוד במקנה, הראה לכולם מה זה אמונה, וזהו פרע הקפותיו.

(חתם סופר)

אל נא תהי מריבה ביני ובינך

הטעמים כאן הם "אל נא" פשטא, ואח"כ טעמים לחוד על "תהי מריבה ביני ובינך" להורות שההתחברות עם רשעים אינה טובה, ולכן אמר אברהם "אל נא" פסיק, וא"כ "תהי מריבה ביני ובינך" כי אנשים אהים אנחנו, ויש חשש שאלמד מהמעשים הרעים שאתה עושה, ולכן כל אחד ילך לכיוון אחר.

(חתם סופר)